

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Τίτλος Μαθήματος

Ενότητα 2: Μεθοδολογία Έρευνας Περιβαλλοντικής
Γεωχημείας

Αριάδνη Αργυράκη

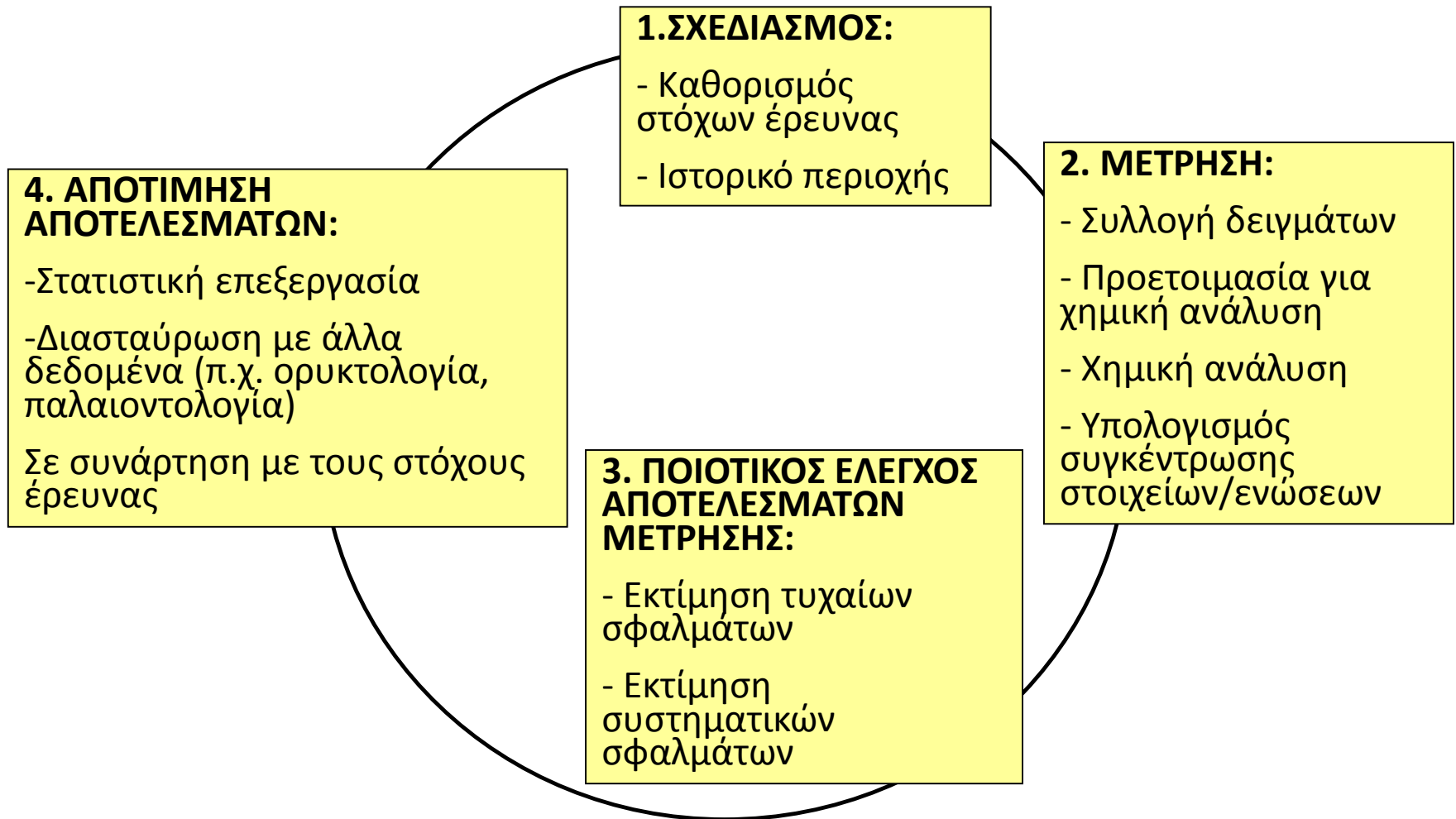
Σχολή Θετικών Επιστημών

Τμήμα Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος

Μεθοδολογία Έρευνας Περιβαλλοντικής Γεωχημείας

Μονοπαραμετρική και πολυπαραμετρική
στατιστική ανάλυση δεδομένων

ΣΤΑΔΙΑ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΓΕΩΧΗΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΠΙΘΑΝΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΜΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΓΕΩΧΗΜΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

1. Αποτύπωση γεωχημικού ανάγλυφου.
2. Μελέτη διεργασιών γεωχημικής διασποράς.
3. Διαχωρισμός ανθρωπογενών – φυσικών επιδράσεων στο περιβάλλον.
4. Χώρο-χρονικές μεταβολές ρύπανσης.
5. Σχέση γεωχημικών παραμέτρων με άλλες παραμέτρους της βιόσφαιρας και γεώσφαιρας.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟ ΓΕΩΧΗΜΙΚΗΣ ΑΝΩΜΑΛΙΑΣ

(π.χ. λόγω ρύπανσης)

- Στατιστική ανάλυση του *γεωχημικού δείγματος* → μας δίνει πληροφορίες για τον *γεωχημικό πληθυσμό* που μελετάμε.
- Ποσοτικοποίηση Αβεβαιότητας των μετρήσεων
- Πειραματικά δεδομένα → οργανωμένα με τρόπο που επιτρέπει την εύκολη εισαγωγή και διαχείρισή τους στον υπολογιστή.
- Στατιστική εκτίμηση με υπολογισμούς παραμέτρων και εξέταση υποθέσεων.

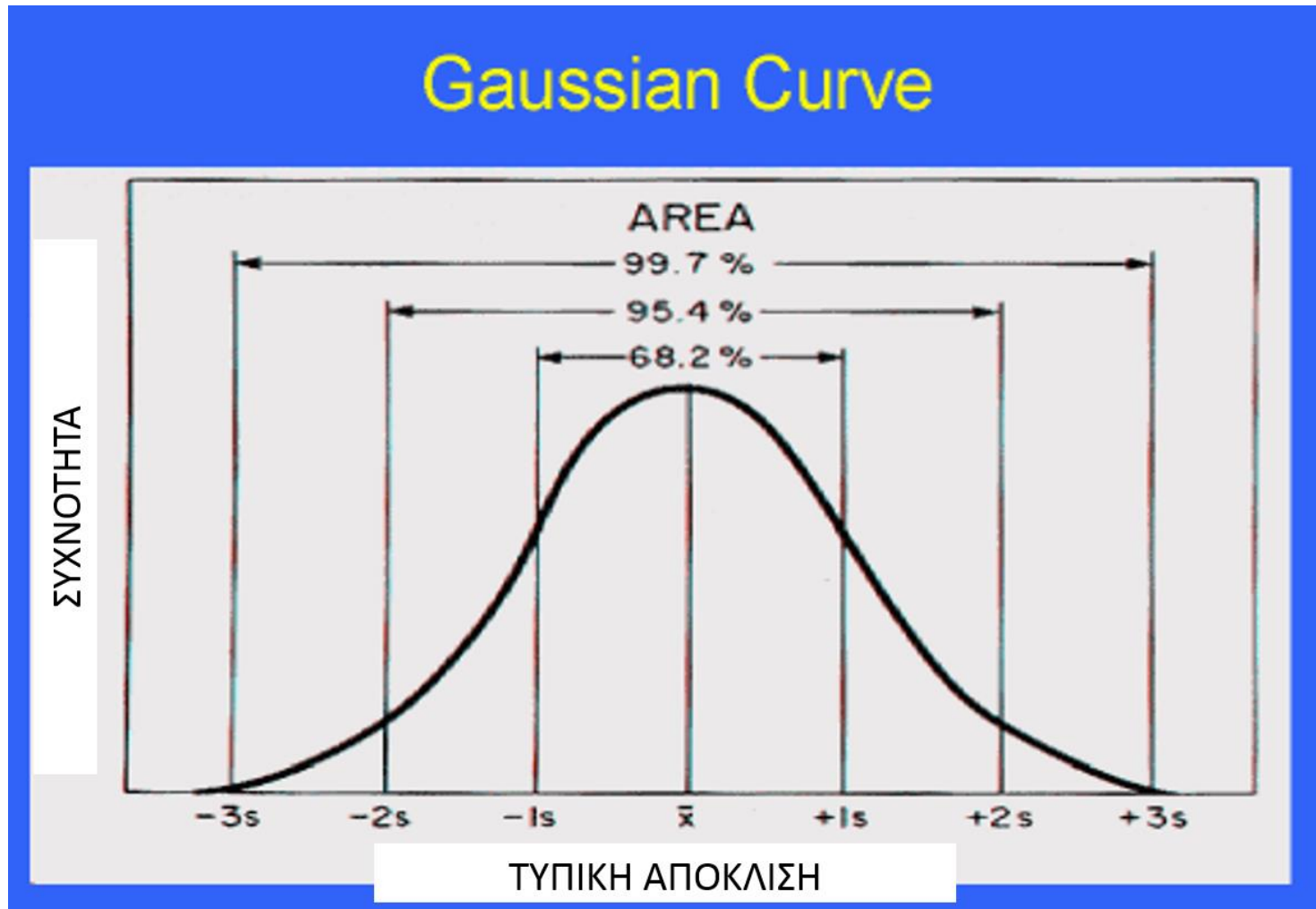

ΒΗΜΑΤΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

1. **Μονοπαραγοντική** (univariate) ανάλυση → Απεικόνιση και μελέτη της στατιστικής κατανομής των δεδομένων ανά παράμετρο ενδιαφέροντος
 - Υπολογισμός περιγραφικών στατιστικών παραμέτρων.
 - Αναγνώριση απόμακρων τιμών.
 - Προσδιορισμός τιμών «γεωχημικού πλαισίου».
 - Αναγνώριση «γεωχημικής ανωμαλίας»
2. **Ανάλυση με 2 μεταβλητές** (bivariate stats) → σχέση μεταξύ μεταβλητών Συντελεστής συσχέτισης, μέθοδος ελαχίστων τετραγώνων
3. **Πολυμεταβλητή ανάλυση** (multivariate stats) → ομαδοποίηση δεδομένων (Factor analysis, Principal Components Analysis)
4. **Γεωστατιστική ανάλυση** → χωρική διάσταση (semivariograms and kriging)

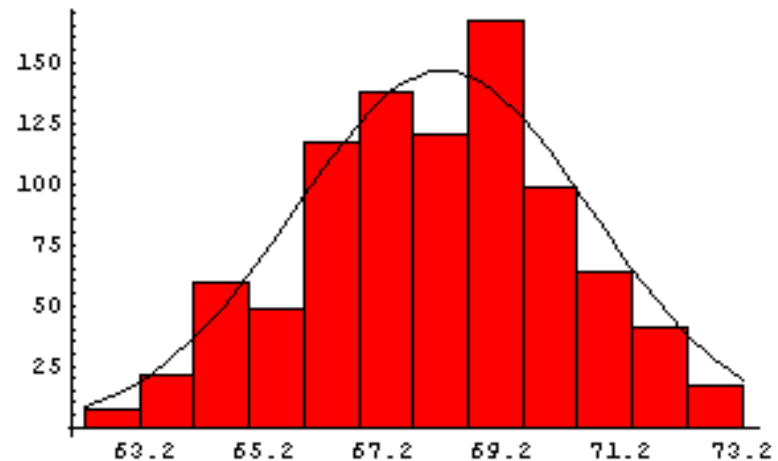
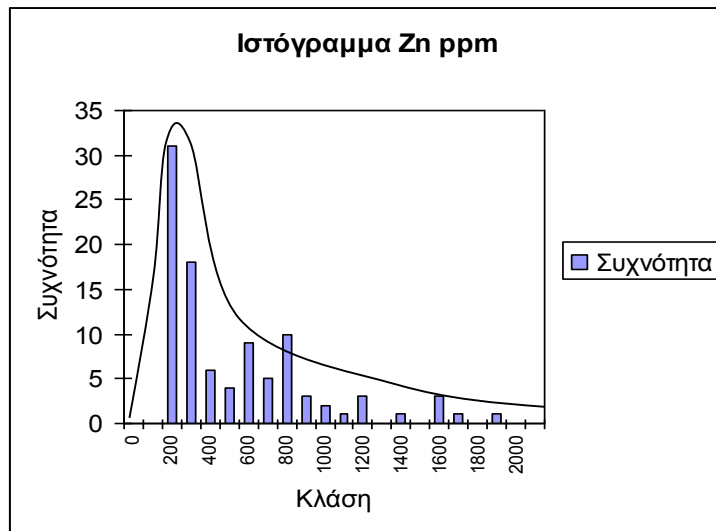

ΚΑΜΠΥΛΗ ΚΑΝΟΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

- Έλεγχος με γραφικές μεθόδους (π.χ. ιστόγραμμα) ή με εφαρμογή στατιστικών δοκιμών.
- Η εκτέλεση στατιστικών δοκιμών προϋποθέτει συνήθως κανονική κατανομή δεδομένων → **πιθανή αναγκαιότητα η μετατροπή** (π.χ. με λογαρίθμηση) **για κανονικοποίηση**.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ –

(Α) ΕΓΓΥΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΙΜΗ

- ο **αριθμητικός μέσος** ή μέση τιμή (arithmetic mean or average) n μετρήσεων:

$$\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n}$$

- **διάμεσος** (median), δηλαδή η τιμή για την οποία το ήμισυ των δειγμάτων στην κατανομή έχει τιμές μικρότερες και το ήμισυ μεγαλύτερες. Η διάμεση τιμή αποτελεί πιο σταθερή παράμετρο από τη μέση τιμή σε περιπτώσεις λίγων μετρήσεων ($n < 5$).
- **τιμή μέγιστης συχνότητας** (mode). Τα δεδομένα υποδιαιρούνται σε ειδικά διαστήματα (κλάσεις) και λαμβάνεται το κέντρο της κλάσης με την υψηλότερη συχνότητα. Πολλές γεωχημικές κατανομές έχουν περισσότερες από μία τιμή μέγιστης συχνότητας.
- Ο **γεωμετρικός μέσος** (geometric mean). Η μέση τιμή του δεκαδικού λογαρίθμου των δεδομένων.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ – (B) ΔΙΑΣΠΟΡΑ

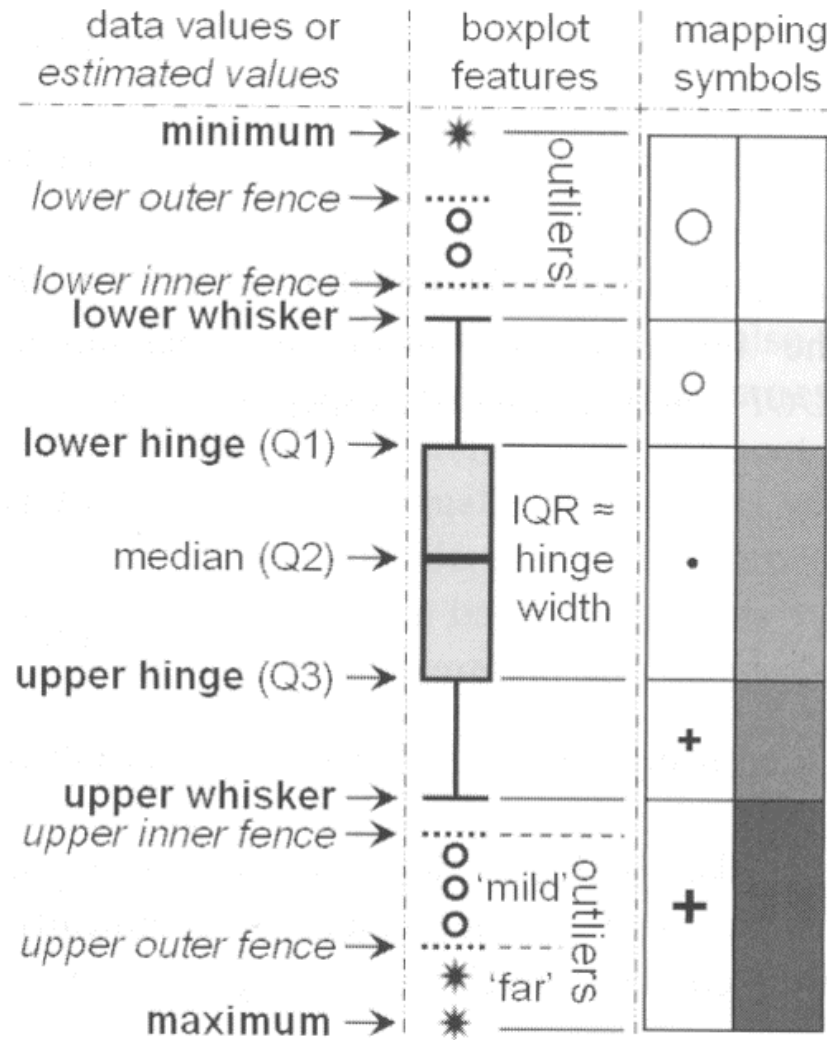
- **Περιοχή ή εύρος τιμών** (range). Η διαφορά μεταξύ της μέγιστης και της ελάχιστης τιμής των δεδομένων.
- **Διακύμανση** (variance). Το τετράγωνο της μέσης διαφοράς μεταξύ τιμών δεδομένων και της μέσης τιμής τους:

$$s^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n-1}$$

- **Τυπική απόκλιση** (standard deviation). Η τετραγωνική ρίζα της διακύμανσης. Είναι η συνηθέστερη παράμετρος έκφρασης της διασποράς και σε αντιδιαστολή με τη διακύμανση εκφράζεται με τις μονάδες μέτρησης της μέσης τιμής.
- **Σχετική τυπική απόκλιση** (coefficient of variation). Ο λόγος: τυπική απόκλιση / μέση τιμή

Μονοπαραγοντική ανάλυση- Κυτιογράφημα απολήξεων (box plot)

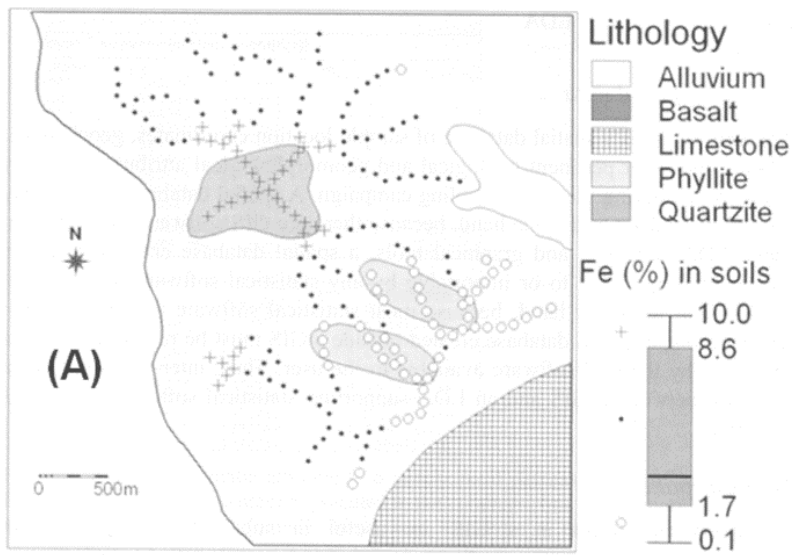

1

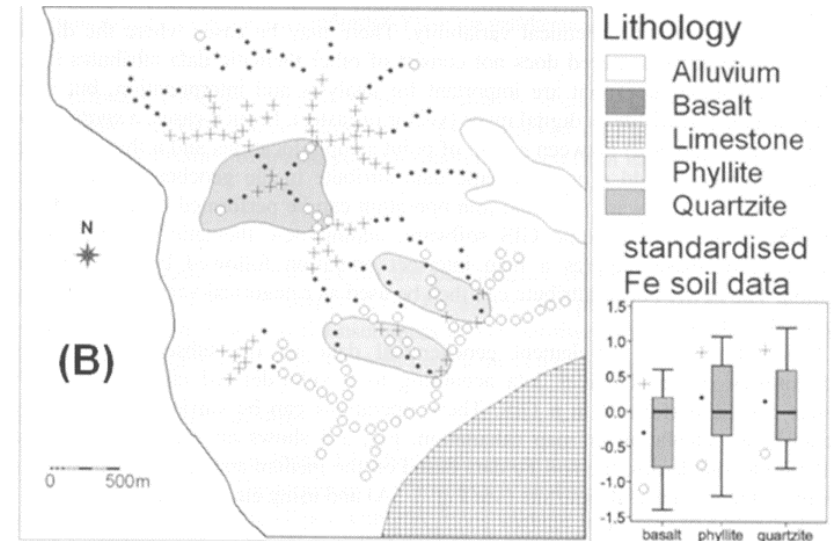
(Carranza, 2009)

Χωρική απεικόνιση – ταξινόμηση τιμών με βάση το κυτιογράφημα απολήξεων

2

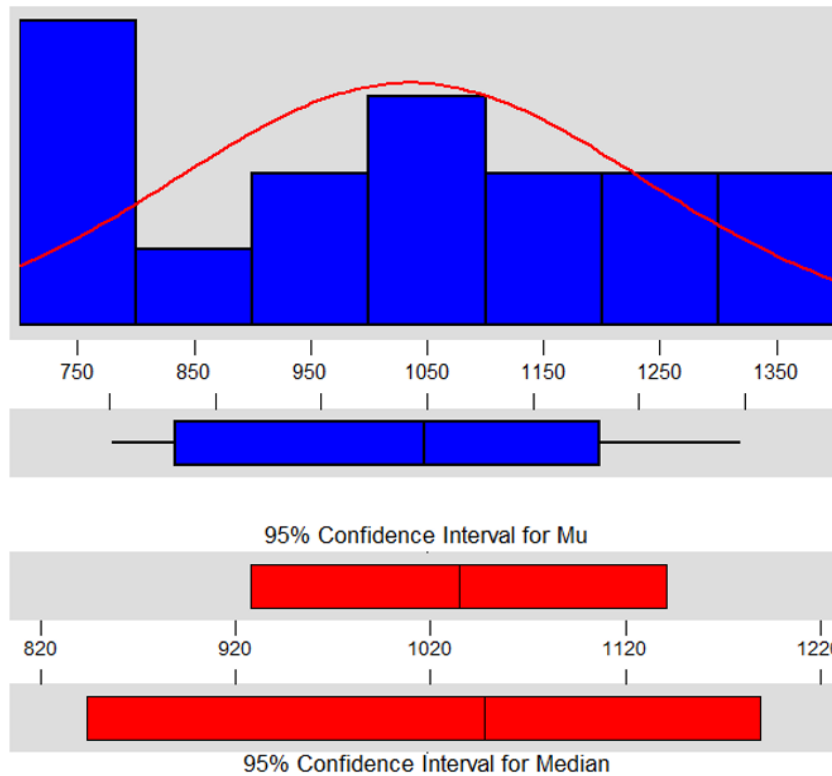
3

(Carranza, 2009)

Περιγραφικά στατιστικά (Minitab output)

Descriptive Statistics

Variable: Pb soil

Anderson-Darling Normality Test

A-Squared: 0.355
P-Value: 0.415

Mean 1034.55
StDev 200.25
Variance 40099.1
Skewness -7.2E-02
Kurtosis -1.30536
N 16

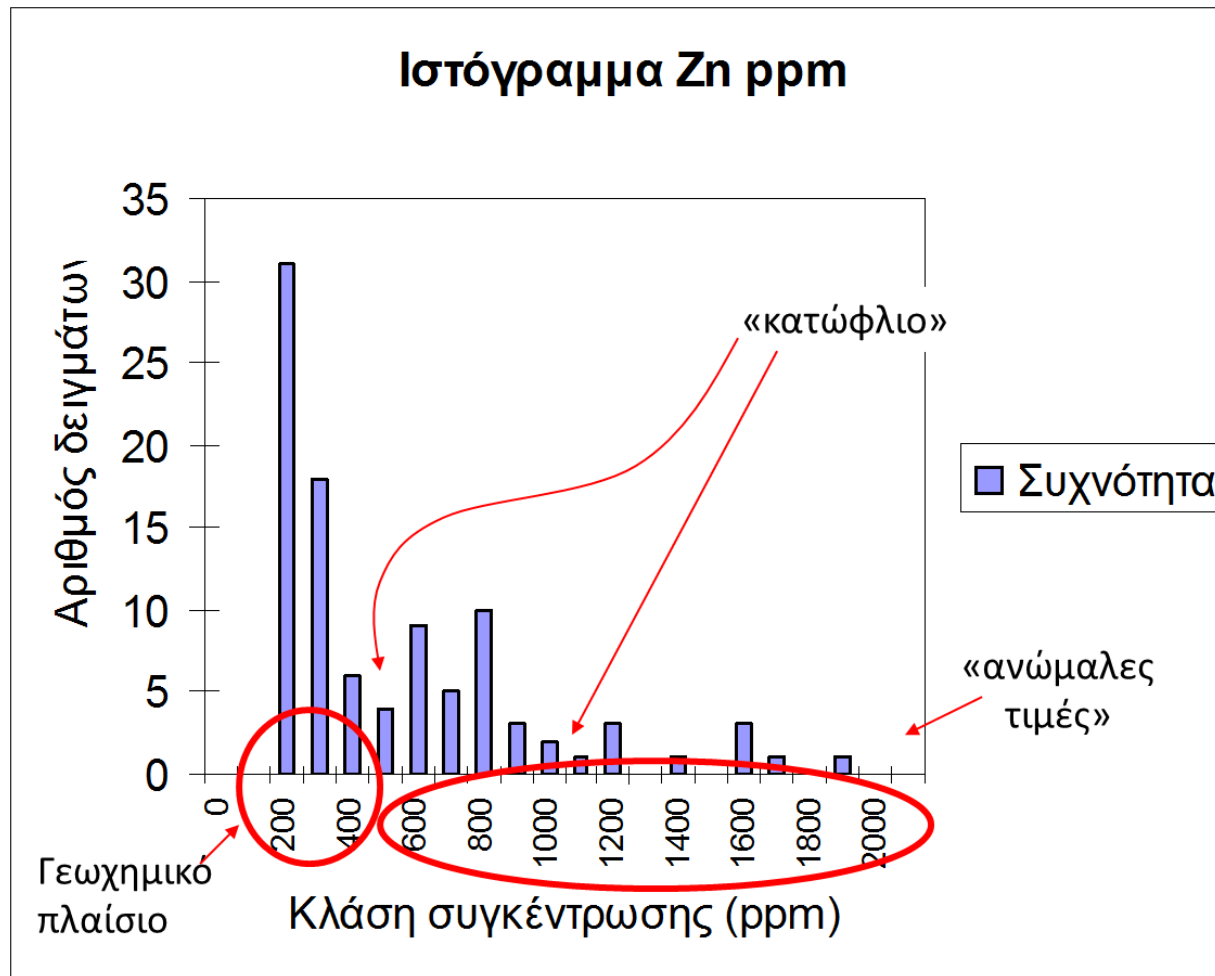
Minimum 752.70
1st Quartile 812.48
Median 1047.80
3rd Quartile 1213.00
Maximum 1346.20

95% Confidence Interval for Mu
927.85 1141.25

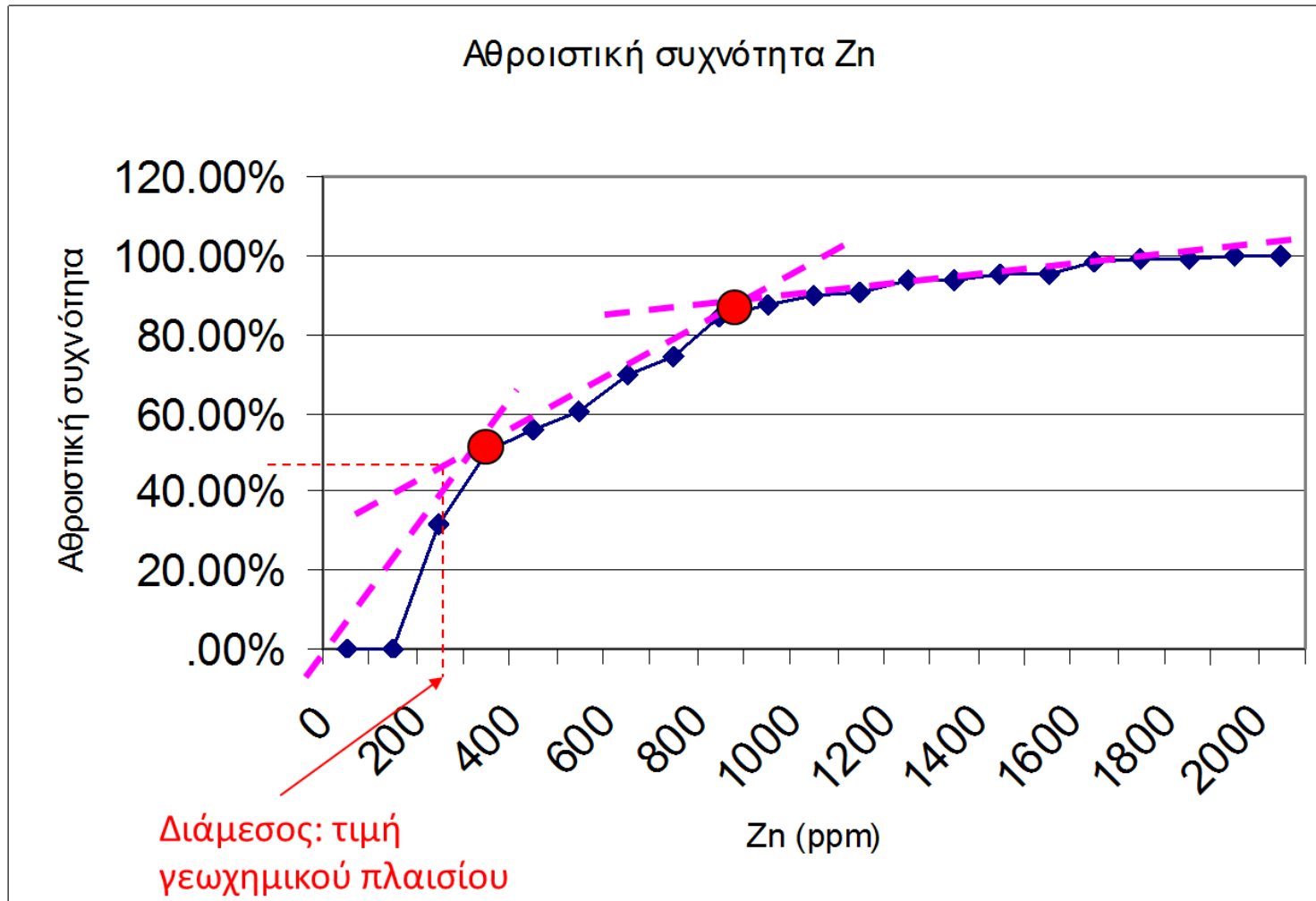
95% Confidence Interval for Sigma
147.92 309.92

95% Confidence Interval for Median
843.39 1189.62

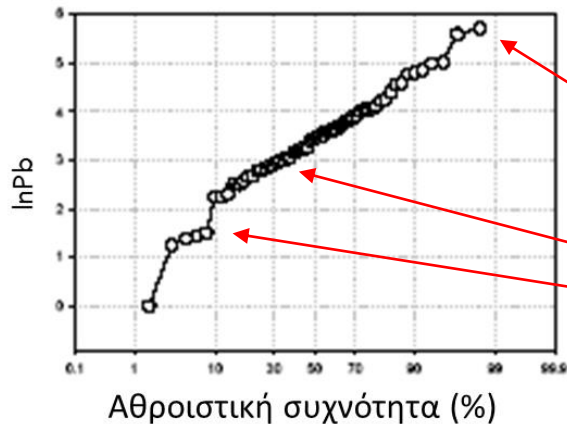
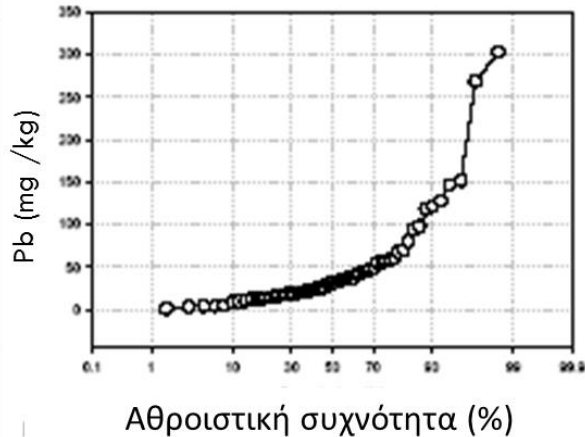
ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΕΙΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΕ ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

ΓΡΑΦΗΜΑ ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗΣ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑΣ

ΓΡΑΦΗΜΑ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΩΝ

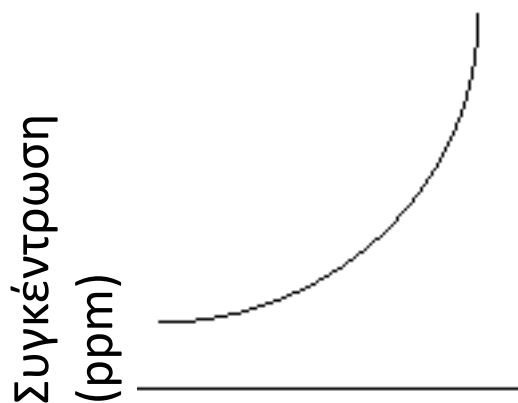

Προβολή αθροιστικής
συχνότητας σε χαρτί
αριθμητικών πιθανοτήτων.

Επιτρέπει την αναγνώριση :

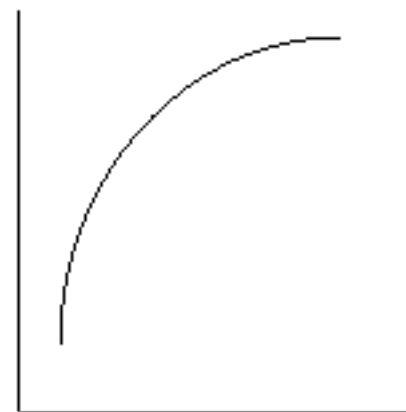
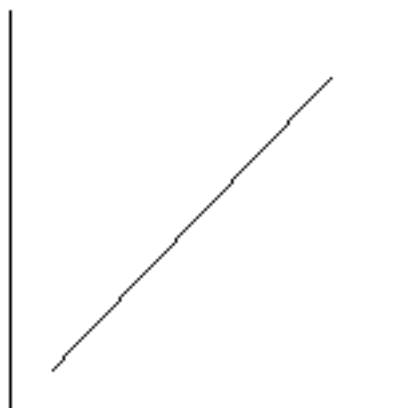
1. είδους κατανομής των δεδομένων (π.χ. κανονική, λογαριθμική).
2. Απόμακρων τιμών.
3. Πολλαπλών πληθυσμών στα δεδομένα.

ΓΡΑΦΗΜΑ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΩΝ – ΕΙΔΟΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ

Αθροιστική συχνότητα (%)

Λοξή κατανομή με «ουρά» προς τα δεξιά

ΔΙΜΕΤΑΒΛΗΤΗ ΑΝΑΛΥΣΗ- ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ

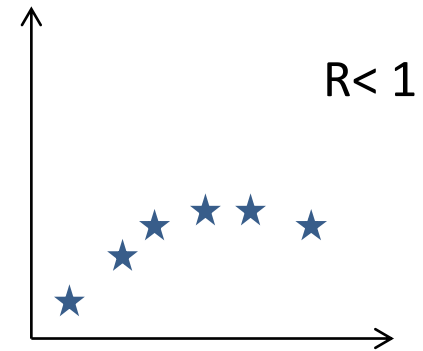
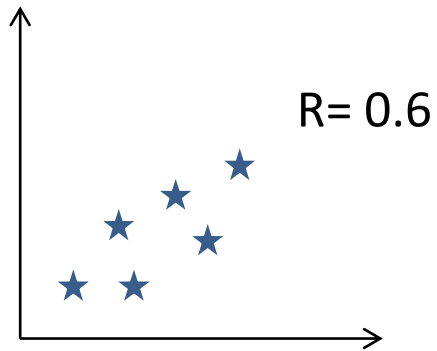
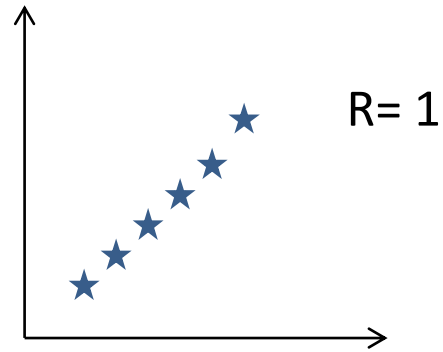
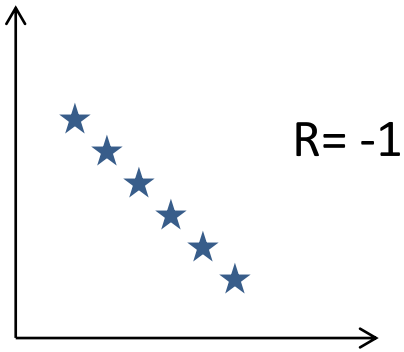
Συντελεστής συσχέτισης (correlation coefficient) r .

$$r = \frac{\sum (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum (x - \bar{x})^2 \sum (y - \bar{y})^2}}$$

Ο συντελεστής αυτός παίρνει τιμές από 1 έως -1 με την τιμή 1 να σημαίνει τέλεια θετική συσχέτιση, -1 τέλεια αρνητική συσχέτιση και 0 καμία συσχέτιση. Γενικά τιμές $r >$ από 0.5 σημαίνουν καλή στατιστική συσχέτιση μεταξύ παραμέτρων.

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ

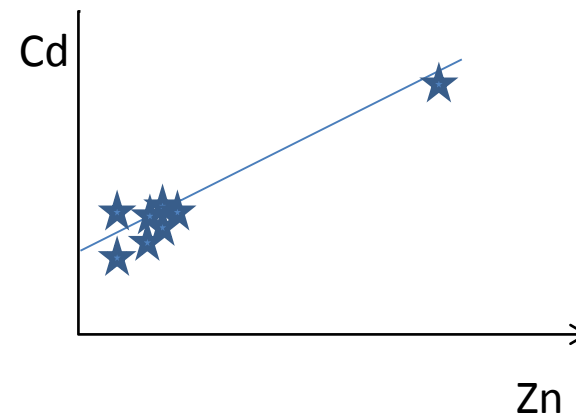
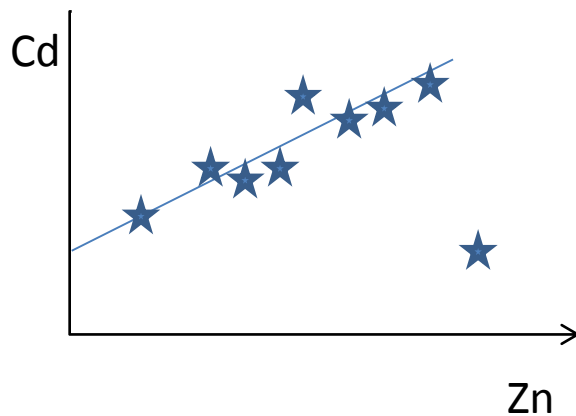
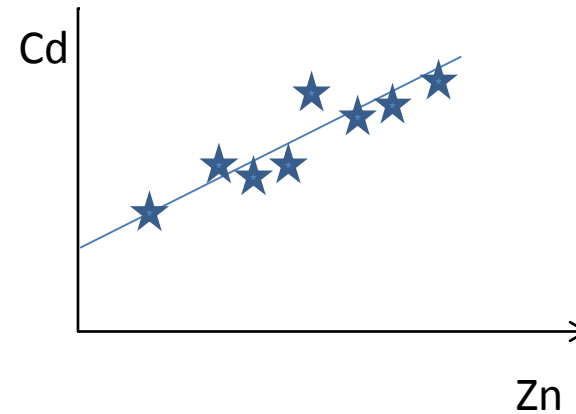
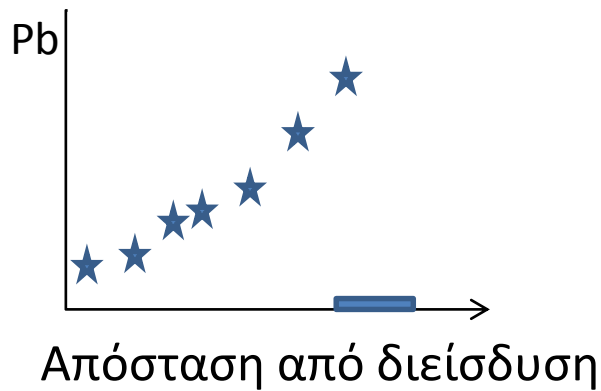

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ

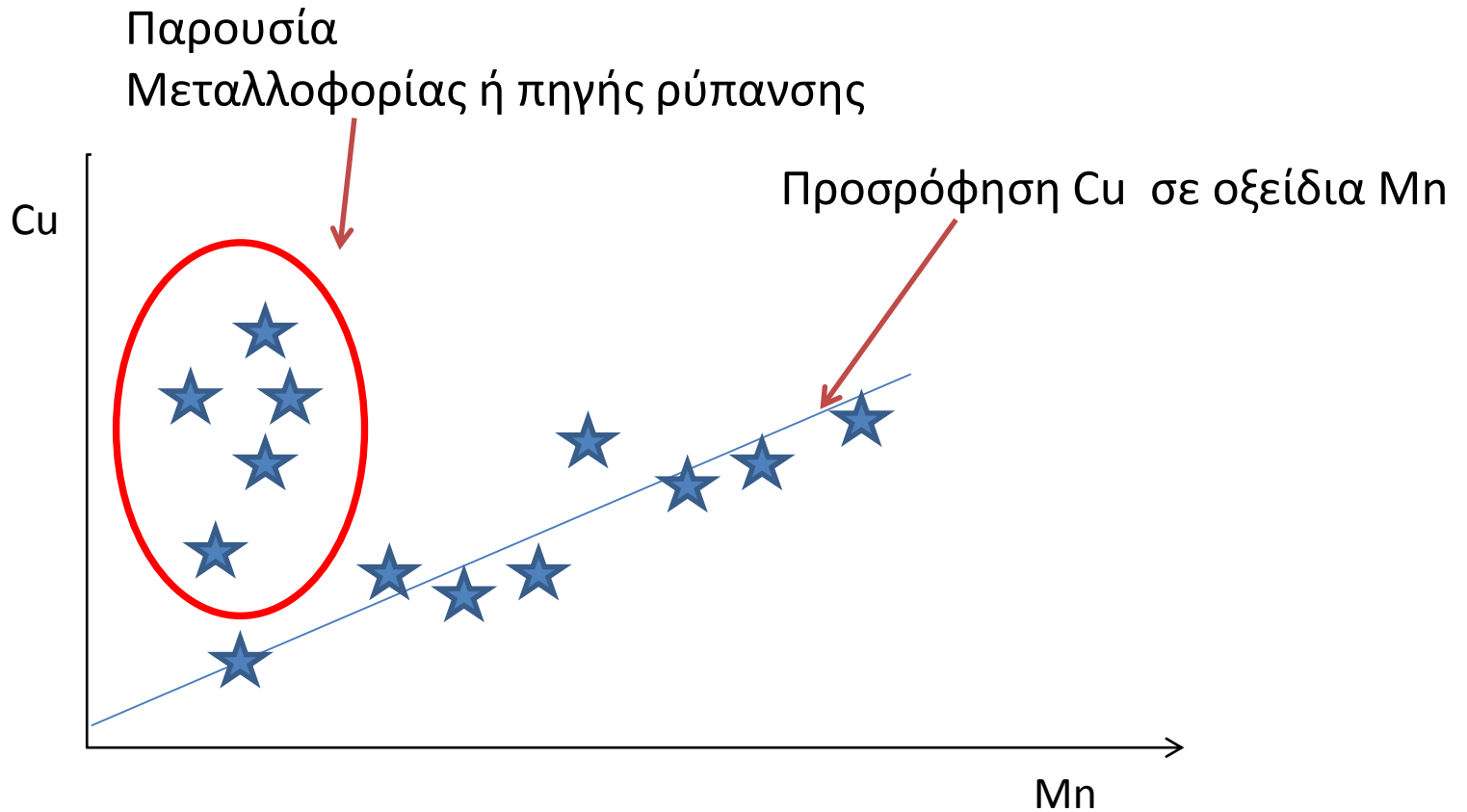
	<i>Pb</i>	<i>Zn</i>	<i>Cu</i>	<i>As</i>	<i>Cd</i>	<i>Mn</i>	<i>Fe</i>	<i>Ni</i>	<i>Co</i>
<i>Zn</i>	0.77 0.000								
<i>Cu</i>	0.33 0.019	0.50 0.000							
<i>As</i>	0.87 0.000	0.77 0.000	0.38 0.000						
<i>Cd</i>	0.66 0.000	0.86 0.000	0.54 0.000	0.71 0.000					
<i>Mn</i>	0.51 0.000	0.79 0.000	0.32 0.023	0.58 0.000	0.75 0.000				
<i>Fe</i>	0.08 0.592	0.23 0.118	0.22 0.135	0.21 0.142	0.29 0.044	0.36 0.010			
<i>Ni</i>	-0.10 0.480	-0.16 0.279	-0.28 0.055	-0.14 0.355	-0.04 0.781	-0.04 0.799	0.22 0.123		
<i>Co</i>	-0.33 0.020	-0.22 0.122	-0.23 0.112	-0.29 0.045	-0.10 0.538	-0.10 0.481	0.46 0.001	0.80 0.000	
<i>Cr</i>	-0.11 0.471	-0.22 0.137	-0.26 0.072	-0.15 0.308	-0.10 0.591	-0.14 0.339	0.24 0.096	0.97 0.000	0.75 0.000

ΓΡΑΦΗΜΑ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ- Διαγράμματα διασποράς

Διάκριση διεργασιών

Ανάλυση παλινδρόμησης (regression)

- Μη αναστρέψιμη – διάκριση ανεξάρτητης μεταβλητής (predictor) και απόκρισης (response)
- Παλινδρόμηση του y στο x ελαχιστοποιεί την ποσότητα $(y_i - \hat{y})^2$
- Υπολογισμός μοντέλου συσχέτισης λόγω γεωχημικών διεργασιών \rightarrow γραμμική εξίσωση $y = a x + b$
- Κλίση:

$$a = \frac{\sum (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sum (x_i - \bar{x})^2}$$

Ανάλυση παλινδρόμησης (regression)

Regression

The regression equation is
 $y = 191 + 1.45 x$

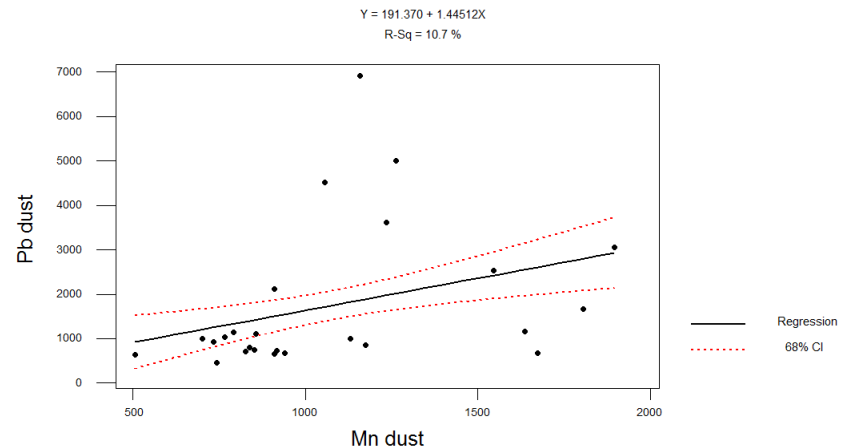
Predictor	Coef	StDev	T	P
Constant	191.4	989.4	0.19	0.848
x	1.4451	0.8708	1.66	0.111

S = 1599 R-Sq = 10.7% R-Sq(adj) = 6.8%

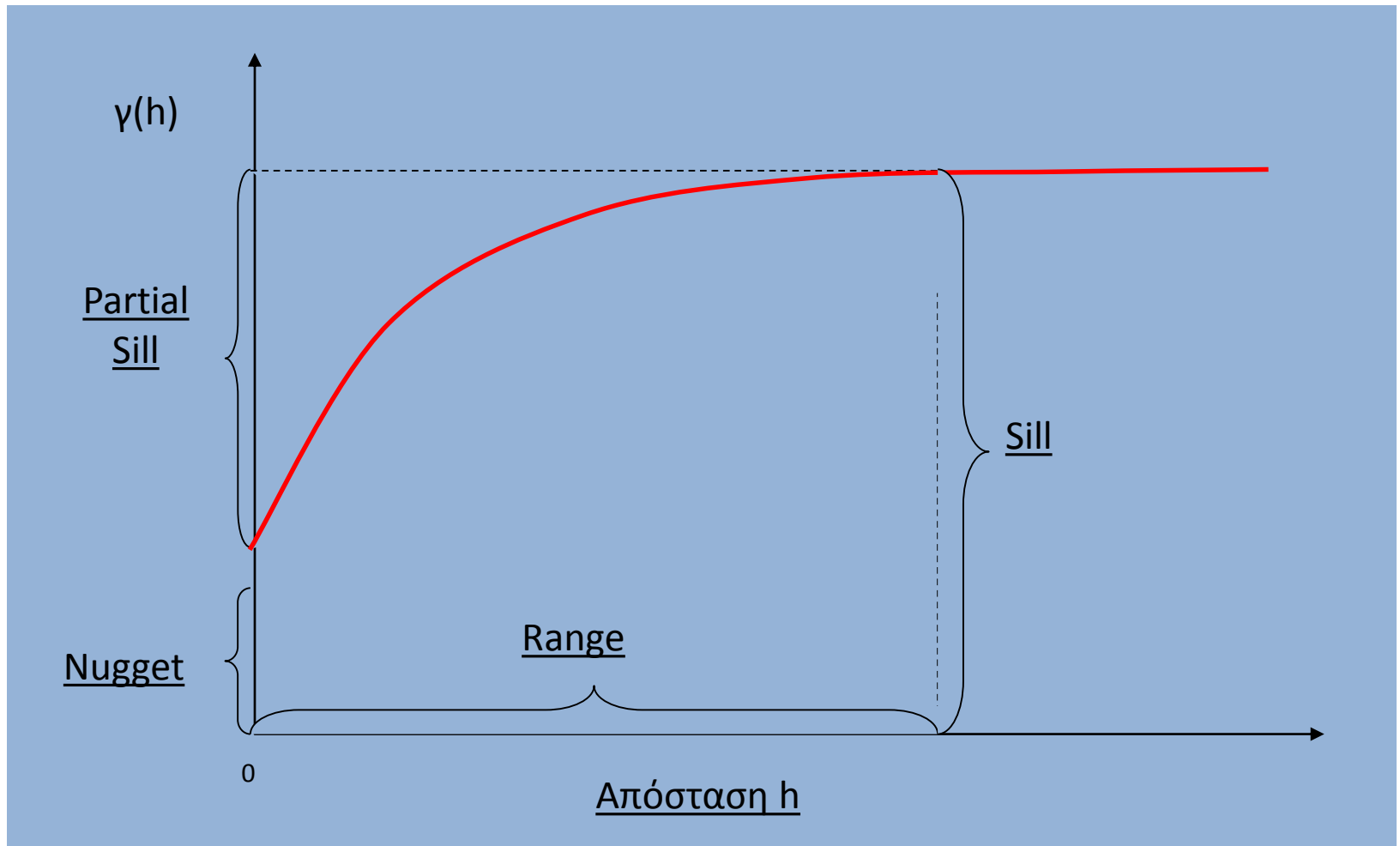
Analysis of Variance

Source	DF	SS	MS	F	P
Regression	1	7044104	7044104	2.75	0.111
Residual Error	23	58826076	2557655		
Total	24	65870180			

Regression Plot

Ημιβαριόγραμμα

Μέθοδος παρεμβολής - kriging

Με βάση το ημιβαριόγραμμα υπολογίζονται τα βάρη των τιμών κάθε σημείου στο χώρο με βάση μετρήσεις στα σημεία παρατήρησης

$$\hat{f}(x^*) = \sum_{i=1}^n \lambda_i(x^*) f(x_i)$$

Τέλος Ενότητας

Μεθοδολογία Έρευνας Περιβαλλοντικής
Γεωχημείας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Αριάδνη Αργυράκη 2014. Αριάδνη Αργυράκη . «Περιβαλλοντική Γεωχημεία. Εισαγωγή». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/GEOL1/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/2)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Εικόνα 1: Μονοπαραγοντική ανάλυση-Κυτιογράφημα απολήξεων (box plot).

Copyright 2009 Elsevier B.V. Πηγή: Geochemical anomaly and Mineral Prospectivity Mapping in GIS. Handbook of Exploration and Environmental Geochemistry, Volume 11. Edited by Emmanuel John M. Carranza.

Εικόνα 2: Χωρική απεικόνιση – ταξινόμηση τιμών με βάση το κυτιογράφημα απολήξεων (Fe % in Soils). Copyright 2009 Elsevier B.V. Πηγή: Geochemical anomaly and Mineral Prospectivity Mapping in GIS. Handbook of Exploration and Environmental Geochemistry, Volume 11. Edited by Emmanuel John M. Carranza.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (2/2)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Εικόνα 3: Χωρική απεικόνιση – ταξινόμηση τιμών με βάση το κυτιογράφημα απολήξεων (standardized Fe soil data). Copyright 2009 Elsevier B.V. Πηγή: Geochemical anomaly and Mineral Prospectivity Mapping in GIS. Handbook of Exploration and Environmental Geochemistry, Volume 11. Edited by Emmanuel John M. Carranza.

